

feleségével együtt a veronai katonai börtönbe kerül. R. ekkor 60 éves! A külföldi sajtó energikus akciójára Mussolini szabadlábra helyeztette a Rensi házaspárt. Sőt R. visszakapta tanszékét is. Most azonban végérvényesen elcsapták. Persze a liberális vezércikkíró az ilyen dolgokról nem tud, s ha tud egyszerűen nem vesz róluk tudomást. Másként nem is találhatja ki az olasz sajtószabadság meséjét.

(Budapest)

Nemes Lajos

A MAI ROMÁN NAPILAPOK. A román ujságipar a háború utáni években ugrásszerű fejlődésnek indult. Ma már úgy mennyiségi mint minőségi tekintetben megállja helyét európai viszonylatban is. Az utóbbi 5–6 évben a román napilapok száma szinte megduplázódott, az 1 leies olcsó ujságok pedig 1–2 év óta gombamódra szaporodnak. Az ujságipar Bukarestben összpontosul, bár alig van vidéki város, ahol ne jelenne meg 1–2 napilap. Ezek közül azonban egyik se lépi túl a helyi kereteket. Bukarest terjedelmes, jól kiállított, élénken szerkesztett és viszonylag olcsó lapjai legázolják a vidéket. (A 12 nagy francia oldalon megjelenő *Dimineața* vagy *Universul* 3 leibe kerül.) S hogy a lakpiadás jó üzlet, bizonyítják Bukarest impozáns ujságpalotái. A *Strada Constantin Mille*, a román ujságucca, az *Universul* és *Dimineața* hatalmas épületeivel a román főváros nevezetességei közé tartozik.

Példányszám és hirdetések dolgában a *Dimineața* vezet. Megjelenik napi kb. 160 ezer, vasárnap 180 ezer példányban. Utána az *Universul* következik napi 120–140, vasárnap 160 ezer példánnyal. Az *Adevărul*, a *Dimineața-Adevărul* lapkiadóvállalat politikai lapja, kb. 30.000, a *Lupta* és a *Viitorul*, a liberális párt lapja kb. 40.000 példányban. A *Curentul* 20.000 példányban, a többi lap maximum 10–20 ezer példányban. A lapok többsége pompásan felszerelt saját nyomdában készül és hirdetésekkel bőven elvan látva. Az 1 leies ujságok némelyike is valószínűleg eléri a százezres példányszámot.

Történelmileg, a román tőkésosztály módjára, a román ujságipar is aránylag fiatal. A legöregebb ma is létező román napilap, az *Universul*, 1933-ban ünnepelte fennállása 50. évfordulóját. Utána az *Adevărul* következik 48 évvel. A háború előtti román politikai viszonyok kedvezőtlenek voltak a sajtó fejlődésére. Ennek főoka a lapok bojárellenes, demokratikus reformokat sürgető magatartása volt. (Ámbár anyagilag csupán az akkor még fejletlen román középosztályra támaszkodhattak, bojárellenes magatartásuk miatt a lapok nagy befolyásra tettek szert, különösen a parasztság körében, ahol nem egy közülük a földreform jelszavával lépett fel. Ez viszont hatósági üldözések sorozatát vonta maga után. 1907-ben a parasztfelkelés leverését követő időben az akkori kormány a lapok jórészenek falun való terjesztését betiltotta, mivel a felkelés egyik előkészítőjét látta benne.)

A világháború befejeztével területileg megkétszereződő Romániában a tőkésosztály maradéktalanul uralomra jut, s ez megszünteti a román polgári sajtó háborúelőtti radikális hangját. Viszont minden igény, osztály és réteg megkapja a maga szájaize szerint írt lapot.

A vezető román ujságvállalat a *Dimineața-Adevărul* társaság, mely egyuttal típusa a tőkés ujságvállalatnak. Két lapot ad ki: A *Dimineața* és az *Adevărul*. Míg a *Dimineața* kispolgárok számára készülő „demokratikus” lap, a szükséges nivón, az *Adevărul* ugyancsak a demokrácia védője, csupán magasabb nivón. E két lapnak minden polgári pártban, beleértve a szocdem pártot is, melynek kifejezett támogatói, megvannak a maga parlamenti képviselőmunkatársai és így minden kormányhoz közel állnak.

Ezzel szemben az *Universul* nyíltan az intranzigens nacionalizmus lapja. Igazgató-tulajdonosa *Stelian Popescu*, volt miniszter, a román Antire-

vizionista Liga elnöke. Olvasóköre a román középosztály, az intellektuelek és a hadsereg köréből regrutálódik. Az Universul a Curentul-lal együtt (ez utóbbi lap a „Plebiscitul Românesc“ c. állandó ankét-rovatán keresztül) kampányt folytat a kisebbségieknek állami és nagyvállalati pozícióban való alkalmazása ellen. Ámbár antiszemita, Blank Aristide bankár pro-diktatura cikkei helyet találnak benne. Ha jelenleg a demokráciát igenli, ezt csak azért, mert ma a francia külpolitikával ellentétes beállítottságú diktatúrától tart. Az utóbbi időben egyre nagyobb befolyásra tesz szert. Külföldi hirszolgálat dolgában úgy az Adevarul, mint az Universul és a Curentul kielégítők.

Minden román politikai pártnak megvan a maga lapja és éppen a pártok megszaporodása képezi a napilapok megszaporodásának főokát. A liberálisok a Viitorul-t adják ki, vidéki lapjaiktól eltekintve; a nemzeti-parasztpárt a Clujon megjelenő párthivatalos Patria-t (itt jelenik meg a România Nouă is) és tömeglapjukat, a Dreptatea-t, Ordinea-t, stb. Averescu marsallnak az Indreptarea a lapja. Goga a Țara Noastră-t adja ki, Iorga a Neamul Românesc-et. Az Epoca a konzervatív párt, a Socialismul a szocdem párt, az Apărarea Națională a L. A. N. C. (Cuza antiszemita pártjának) közlönye.

Külön említendők az 1 leies „népujságok“. Ez az ujságfajta, ollózott hirtelével, szerelmi-rabló- és baleset-riportjaival, — erdélyi import. Román multjuk 1—2 éves, számuk máris hét. A műveletlen munkás- és kispolgár tömegek körében meglepően el vannak terjedve. Ennek főoka a munkássajtó hiányán kívül a tömegek növekvő hirszüksége. Amellett, hogy kitünő üzleteket csinál ez a ponyvujság, egyuttal a népbefolyásolás leghatásosabb eszköze. Olcsósága révén a legzélesebb tömegek között terjesztkedhet. Kivételt képez közöttük a szintén 1 leies F a c l a, amely jó hirszolgálat mellett a fontosabb eseményeket többnyire helyes értékelésben részesíti.

Az igen fejlett és sokszínű román publicisztikáról egy más alkalommal emlékezünk meg.

(București)

Bálint István

A MAI NÉMETORSZAG NÉPESEDÉSI POLITIKAJÁT a születési kényszert fentartó törvény és a sterilizációs törvény jellemzi. Az első, amely rendkívüli mód megszigorítja az abortus-paragrafuszt és szigorú büntetésben részesíti a fogamzás elleni szerek használatát, a korlátlan szaporodást célozza s az expanzív, imperialisztikus háborús politika lecsapódása, amely abban a feudális eszmében hisz, hogy a mennyiség — a hatalom. A másik a sterilizációs törvény a kvalitásról akar gondoskodni s a nemes északi-német fajt megvédeni az elfajulástól s az alkalmatlant a szaporodástól távol tartani. A sterilizációs törvénnyel kapcsolatban elegendő annyit megjegyezni, ami minden törvénnyel kapcsolatban megemlíthető, nevezetesen: minden törvény értékét és értelmét az dönti el, hogy ki az a hatalom, mely a törvényt érvényre juttatja. A mai német hatalom kezében a sterilizációs törvény a legaggályosabb.

A mai német népesedéspolitikai antiszociális, antihumanista értelme még inkább kiderül, ha az előbbi két törvényt következményeiben tekintjük. A születéskényszer következményei a tőkés államokban épp elég ismertek. Elvitathatatlan szociál-higiéniái tény pl., hogy a születéskényszer következménye annak a lumpenproletáriátusnak az elszaporodása, amelynek sorából a krónikus bűnözők, alkoholisták s mindazon alacsonyabb értékűek kerülnek ki, akik az emberi nem egészséges fejlődését mindig veszélyeztették. A születési kényszer így annak a lumpenproletáriátusnak a széles szaporodásáról gondoskodik, amelyet azután a sterilizációs törvénnyel kell kiirtani. Gyakorlati következményeiben így fest a mai németek fajhigiéniája.

A nemi életet szabályozó mai német rendelkezések következményeit szintén könnyű áttekinteni. Az erkölcsi tisztaság betegesen túlzott keresése, a né-